

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

*МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**03–04 січня 2022 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 08.01.2022 № 11).*

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету конференції:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Гришук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Державним податковим університетом. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ І ТРЕНУВАЛЬНОЇ РОБОТИ В БОЙОВОМУ ХОРТИНГУ

КАРПЕНКО Сергій Володимирович

Державний податковий університет

***Анотація.** У даній науковій роботі охарактеризовано педагогічні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами бойового хортингу, визначено особливості патріотичного світогляду учнів спортивних секцій та гуртків бойового хортингу закладів освіти, системи національно-патріотичних цінностей бойового хортингу для тренування школярів і студентів, чинники науково-інноваційного підходу до змісту, форм і методів проведення заходів з військово-патріотичного виховання та освоєння спортивно-прикладних цінностей бойового хортингу школярами і студентами, які займаються у спортивних секціях закладів освіти. Дослідження проводилося для аналізу методик підвищення загальнофізичної підготовки, військово-патріотичного виховання та основ патріотизму школярів і студентів, розкрито методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу з бойового хортингу в закладах вищої освіти та військово-патріотичного виховання молоді. Зазначено, що відповідно до поставленої мети окреслено такі комплексні навчальні та виховні завдання: ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту України, цивільного захисту та охорони життя і здоров'я; усвідомлення учнівською молоддю свого обов'язку щодо захисту України у разі виникнення загрози суверенітету та територіальній цілісності держави; набуття знань про функції Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості; засвоєння основ захисту України, цивільного захисту, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки учнівської молоді до захисту України; підготовка учнів до захисту України, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу. Особливої актуальності набувають ці завдання саме сьогодні, коли Збройні сили України потребують підготовленого резерву, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже саме на заняттях з предмета "Захист України" сто відсотків допризовної молоді здобувають зазання та компетенції з початкової військової підготовки, формують почуття високої патріотичної свідомості та національної гідності.*

***Ключові слова:** бойовий хортинг, педагогічні підходи, військово-патріотична робота, фізичне виховання.*

Актуальність наукового дослідження. Стратегією національної безпеки України, розробленою відповідно до Закону України "Про основи національної безпеки України" і затвердженою Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287, чітко визначено основні актуальні загрози національній безпеці України. Найбільш реальну загрозу представляють агресивні дії Росії, що здійснюються для виснаження української економіки і підриву суспільно-політичної стабільності з метою знищення держави Україна і захоплення її території, а саме: військова агресія, участь регулярних військ, радників, інструкторів і найманців у бойових діях на території України; розвідувально-підбивна і диверсійна діяльність, дії, спрямовані на розпалювання міжетнічної, міжконфесійної, соціальної ворожнечі і ненависті, сепаратизму і тероризму,

створення і всебічна підтримка, зокрема військова, маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованій території частини Донецької та Луганської областей; тимчасова окупація території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та далі дії щодо дестабілізації обстановки у Балто-Чорноморсько-Каспійському регіоні; нарощування військових угруповань біля кордонів України та на тимчасово окупованій території України, у тому числі розміщення на півострові Крим тактичної ядерної зброї; блокування зусиль України щодо протидії монополізації стратегічних галузей національної економіки російським капіталом, щодо позбавлення залежності від монопольних поставок критичної сировини, насамперед енергетичних ресурсів; торговельно-економічна війна; інформаційно-психологічна війна, приниження української мови і культури, фальшування української історії, формування російськими засобами масової комунікації альтернативної до дійсності викривленої інформаційної картини світу.

Виклад основного матеріалу. Аналіз міжнародної обстановки свідчить, що, незважаючи на значне зниження загрози прямої великомасштабної агресії проти України, потенційна військова небезпека залишається, а на деяких напрямках і зростає [1–5; 19–32]. Сучасне міжнародне становище переконує, що така ситуація найближчим часом буде зберігатися. Поки існує загроза для безпеки нашої Батьківщини, необхідні потужні сучасні Збройні сили.

З метою оборони країни держава здійснює систему заходів політичного, економічного, соціального, військового і правового характеру. Це, в свою чергу, передбачає подальше вдосконалення всієї системи військово-патріотичного виховання молоді.

“Захист України, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов’язком громадян України”, – йдеться у Конституції України.

Теоретичні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами бойового хортингу. Відповідно до Конституції України з метою забезпечення надійного захисту України і оборони країни Законом України “Про оборону України” визначено, що підготовка держави до оборони в мирний час включає, у тому числі, удосконалення структури, уточнення завдань і функцій Збройних Сил України та інших військових формувань, забезпечення необхідної чисельності їх особового складу, а також їх розвиток, підготовку і підтримання на належному рівні боєздатності, бойової та мобілізаційної готовності до оборони держави, планування їх застосування; забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів підготовленими кадрами, озброєнням, військовою та іншою технікою, продовольством, речовим майном, іншими матеріальними та фінансовими ресурсами; військово-патріотичне виховання громадян України, підготовку молоді до служби в Збройних Силах України, забезпечення престижу військової служби. Також цим актом встановлено, що захист України, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов’язком

громадян України. На сьогодні основним законодавчим актом, що визначає зміст, форми і порядок виконання військового обов'язку в Україні, є Закон України “Про військовий обов'язок і військову службу” [6].

Відповідно до зазначеного закону підготовка громадян України до військової служби включає патріотичне виховання, допризовну підготовку, підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, підготовку у військових оркестрах, військових ліцях та ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою, підготовку до вступу у військові заклади вищої освіти та військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, військову підготовку у закладах вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу, фізичну підготовку, лікувально-оздоровчу роботу, підвищення рівня освітньої підготовки, вивчення державної мови.

Відповідальність за організацію та проведення підготовки громадян України до військової служби в межах повноважень покладається на Міністерство оборони України, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, органи Товариства сприяння обороні України. До цієї роботи можуть залучатись інші об'єднання громадян відповідно до їх статутів.

Порядок організації та проведення допризовної підготовки та підготовки призовників з військово-технічних спеціальностей визначається Положенням про допризовну підготовку та Положенням про підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, які затверджуються Кабінетом Міністрів України [7–18]. Контроль за організацією і проведенням допризовної підготовки та підготовки призовників з військово-технічних спеціальностей, програмним і методичним забезпеченням цієї підготовки здійснюється Міністерством оборони України та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

Допризовна підготовка включається до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, що реалізується у закладах загальної середньої освіти (або структурних підрозділах інших закладів освіти), що забезпечують профільну загальну середню освіту; закладах професійної (професійно-технічної) освіти, якщо певний рівень освіти здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, погодженими з Міністерством оборони України.

Як вже зазначалось Конституція України визначає захист України обов'язком громадян України, найважливішою функцією держави. Безпека людини, її життя і здоров'я визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Одним із обов'язкових елементів державності країни, атрибутом її самостійності, суверенітету, а також суб'єктом міжнародного життя, є Збройні Сили України. Вони виконують одну з найголовніших функцій держави – захисну.

Готовність Збройних Сил України до виконання своїх функцій значною мірою залежить від її особового складу, зокрема підготовленості молоді до

проходження військової служби, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже на заняттях з навчального предмета “Захист України” допризовна молодь формує почуття патріотичної свідомості та національної гідності, здобуває зазнання та компетенції з початкової військової підготовки [33–37]. Вивчення навчального предмета “Захист України” організовується та проводиться відповідно до вимог Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України.

Головною метою навчального предмета “Захист України” є формування в учнівської молоді життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту України та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також системного уявлення про військово-патріотичне виховання як складову частину національно-патріотичного виховання.

Відповідно до поставленої мети окреслено такі комплексні навчальні та виховні завдання:

ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту України, цивільного захисту та охорони життя і здоров'я;

усвідомлення учнівською молоддю свого обов'язку щодо захисту України у разі виникнення загрози суверенітету та територіальній цілісності держави;

набуття знань про функції Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості;

засвоєння основ захисту України, цивільного захисту, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки учнівської молоді до захисту України;

підготовка учнів до захисту України, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу.

Особливої актуальності набувають ці завдання саме сьогодні, коли Збройні Сили України потребують підготовленого резерву, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже саме на заняттях з предмета “Захист України” сто відсотків допризовної молоді здобувають зазнання та компетенції з початкової військової підготовки, формують почуття високої патріотичної свідомості та національної гідності.

Предмет “Захист України” є обов'язковим навчальним предметом, який вивчається в закладах загальної середньої освіти упродовж 10 і 11 класів та під час навчально-польових занять (зборів) і навчально-тренувальних занять (дівчата).

Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році на вивчення предмета “Захист України” в інваріантній складовій передбачено:

10–11 класи (рівень стандарту) – 1,5 та 2 години за умови виділення 0,5 годин з варіативної складової навчального плану;

10–11 класи (профільний рівень) – 5 годин на тиждень.

Залежно від матеріально-технічної бази закладу освіти, професійної компетентності вчителя кількість годин програмового матеріалу може бути скориговане на 20 відсотків в межах розділу [38–42]. Послідовність вивчення розділів та тем в межах вимог навчальної програми вчитель може коригувати самостійно.

У 2019/2020 навчальному році набирають чинності навчальні програми: “Захист України” для 11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту) та “Захист України” для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (профільний рівень), затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 23 жовтня 2017 року № 1407, у яких імплементовано компетентнісний підхід до вивчення предмета та наскрізних умінь для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Новий навчальний матеріал в 11 класі базується на раніше засвоєних знаннях у 10 класі.

Під час викладання навчального предмета “Захист України”, окрім загальних підходів та принципів (науковості, доступності, достовірності, наочності та ін.), потрібно враховувати те, що молода людина 16–17 років (допризовного віку) складає перше системне враження про Збройні Сили України і в цілому про сучасну проблематику Національної безпеки та оборони нашої держави. Тому, варто акцентувати увагу саме на такій привабливості предмета, а не на заучуванні нормативно-правових актів, військових понять та визначень.

Під час проведення уроків потрібно здійснювати позитивний вплив на учнів під час формування мотиваційної сфери (потреб, мотивів, цілей, прагнень); соціальних цінностей (почуття патріотизму, національної свідомості); особистісних цінностей (гуманність, відповідальність, працелюбність, чесність); соціальної поведінки; громадянської позиції, інших моральних якостей особистості, її поглядів, переконань, життєвих пріоритетів.

Учитель повинен зацікавити учнів навчальним матеріалом через залучення цікавих фактів, пов’язаних з матеріалом, який розглядається, й оволодінням прийомами розумової діяльності задля якісного засвоєння знань. Доцільно ознайомлювати школярів з героями й учасниками АТО і ООС та їх досвідом.

Для стимулювання пізнавальної активності учнів, їх дієву самостійну діяльність під час уроків, бажано використовувати роботу в групах, для чого застосовують:

вправи і завдання до них, що створюють передумови для співпраці, активної участі учнів у процесі навчання;

завдання, що спонукають до діалогу, висловлюванню власних думок, міркувань, позицій, способів розв’язання проблеми;

завдання творчого характеру, під час розв’язання яких учні виявляють ініціативу, самостійність, мають право вибору та власної аргументації;

завдання, що спонукають до обміну думками, враженнями, включають спеціально сконструйовані ситуації вибору та моделюванню життєвих ситуацій.

Для активізації військово-патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти рекомендується вести гурткову роботу відповідного напрямку.

Під час проведення відповідної роботи необхідно керуватися Концепцією допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді, навчальною програмою “Захист України”, угодою про співробітництво між обласним департаментом (управлінням) освіти і науки та обласним військовим комісаріатом про спільну діяльність з питань військово-патріотичного виховання учнівської молоді.

Навчально-методичне забезпечення, рекомендоване Міністерством до використання в закладах освіти, зазначено у Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, розміщених на офіційних веб-сайтах Міністерства (www.mon.gov.ua) та Інституту модернізації змісту освіти (www.imzo.gov.ua).

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: загальнодержавний методично-інформаційний журнал “Оборонний вісник” тощо.

Зокрема у щомісячному виданні Центру військової політики та політики безпеки (ЦВППБ) журналі “Оборонний вісник” міститься широкий спектр інформації військової сфери, яка може використовуватися вчителями і учнями закладів загальної середньої освіти під час підготовки та проведення уроків з предмета “Захист України”.

Особливістю видання є поєднання інформаційних, аналітичних матеріалів, новин сектора безпеки і оборони України та за військові структури (формування) провідних країн світу.

Допоміжним матеріалом для вчителів буде тематичний розділ з вичерпною, підготовленою профільними фахівцями інформацією, в обсягах та змістом навчального матеріалу та періодичністю відповідно до річного тематичного плану. Розділ журналу “Мій погляд”, Internet – сторінка сайту ЦВППБ (www.defpol.org.ua) та електронна адреса (e-mail: info@defpol.org.ua) відкрита для налагодження зворотного зв’язку з аудиторією читачів, обговорення з ними проблемних питань та висвітлення досвіду з питань організації військово-патріотичного виховання, а також для надання відповідей, що виникатимуть під час підготовки до проведення та викладання предмета “Захист України”.

Безпека під час проведення навчальних занять із предмета “Захист України” забезпечується їх чіткою організацією, суворим дотриманням заходів, що визначаються статутами, курсом стрільб, відповідними керівництвами та настановами.

Керівники закладів загальної середньої освіти зобов’язані вживати заходів щодо попередження загибелі та травмування учнів, встановлювати необхідні вимоги безпеки під час роботи з озброєнням та військовою технікою, під час здійснення маршу в район занять, проведення занять, стрільб, спеціальних занять і робіт, своєчасно доводити ці вимоги до учнів та добиватися їх суворого виконання.

Перед початком занять керівник закладу загальної середньої освіти зобов’язаний особисто впевнитись, що для цього створені безпечні умови, учні

засвоїли вимоги безпеки та мають достатні практичні навички щодо їх виконання.

Також важливим є підготовка відповідного рівня вчителів, які б могли якісно викладати предмет з врахуванням певних особливостей. Так, навчання з домедичної допомоги передбачає використання певного обладнання (манекени, засоби для зупинки кровотечі тощо). Відповідно до сучасних технологій вчителі повинні перед початком занять самостійно пройти відповідно курси, успішно їх завершити, після чого додатково пройти курси підвищення кваліфікації за програмою “Викладач-інструктор”. Тільки після цього вони повноцінно зможуть якісно викладати предмет у частині домедичної допомоги. Як окремий елемент слід передбачити контроль якості викладання з вищевказаних питань. Відповідальність за дотримання учнями вимог безпеки на заняттях несуть вчителі предмета “Захист України”.

Життя вимагає внесення цілого ряду кардинальних коректив у зміст виховного процесу. Воно повинно виходити з існуючих реалій, нового політичного мислення, обумовлюватися положеннями воєнної доктрини України, враховувати пріоритет загальнолюдських цінностей.

Один з найважливіших напрямів – перехід від екстенсивного до інтенсивного виховного процесу, зорієнтованому на прищеплення конкретній особистості високих політичних, морально-психологічних, моральних і фізичних якостей, військових знань, необхідних умінь і навичок, тобто на кінцевий результат – оптимальний рівень готовності молодого покоління відстоювати незалежність нашої країни. Перебудова військово-патріотичного виховання потребує оновлення його форм, методів і засобів, виходячи із змінених духовних потреб і інтересів підростаючого покоління, його освітнього рівня та соціально-психологічних особливостей.

Підвищення ефективності виховного процесу залежить також від організаційних заходів. Здається, що тут ключ до успіху в перенесенні зусиль безпосередньо в трудові, військові та навчальні колективи, посилення індивідуально-виховної роботи за місцем проживання, в молодіжних організаціях тощо. Перебудова військово-патріотичного виховання передбачає глибокий науковий аналіз самого широкого використання даних соціологічних, психологічних і педагогічних досліджень.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати методологічні основи військово-патріотичного виховання, його цілі і завдання, основні методи.

2. Визначити основні напрями роботи вчителя з предмета “Захист України” щодо військово-патріотичного виховання на уроках по розділу “Основи військової служби” з учнями закладів загальної середньої освіти.

3. Перевірити ефективність роботи з військово-патріотичного виховання, що проводиться з учнями закладів загальної середньої освіти під час вивчення розділу “Основи військової служби” предмета “Захист України”.

Психофізіологічні проблеми української молоді, як об’єкта військово-патріотичного виховання. Відомо, що будь-яка виховна система має об’єкт, на

який вона впливає. Об'єктом військово-патріотичного виховання виступають різні групи населення країни. У зв'язку з цим розглянемо специфічні особливості молоді як особливої соціально-вікової групи суспільства. Ця група має складну структуру, в якій вчені виділяють підгрупи за соціальною та національною належністю, за основним видом діяльності (учні та працююча молодь), за місцем проживання (міська, сільська). Безумовно, кожна з цих підгруп має свої особливості, але в той же час українській молоді належать і загальні риси.

Розширення спектру духовних інтересів молоді закономірно породжує у неї і нове ставлення до проведення свого вільного часу. У молодих людей посилюється потреба в більш змістовному дозвіллі. Безцільне проведення часу, “знайомство” зі спиртними напоями, наркотиками – зворотний бік медалі, реальний і нерідко бурхливий протест молоді проти невміння захопити її цікавою справою. Ця організаційна беспорядність часто сприяє прояву інфантильного відношення юнаків і дівчат до участі в самій організації дозвілля, до споживчого стереотипу мислення.

Незадоволеність дозвіллям або неможливість реалізувати свої духовні потреби в соціальній практиці призводять до утворення неформальних, важко контрольованих юнацьких структур, які виходять за рамки традиційних мікрогруп, що виникають за місцем проживання. Вивчення цих структур показує наявність в них внутрішньої диференціації за інтересами.

Аналіз основних соціальних потреб молоді має важливе значення для підвищення ефективності військово-патріотичного виховання. Потреби в творчому, цікавому, приносили моральне і матеріальне задоволення висококваліфікованій праці, наприклад, створює сприятливі умови для формування інтересів молоді, в сфері ратної праці, характер якої змінився під впливом перетворень у військовій справі. Зростання громадської активності молодих людей, їх політизація сприяють оволодінню політичними знаннями. Розширення діапазону інтересів і зростання загальноосвітнього рівня підсилюють можливість ефективного оволодіння бойовою технікою, усвідомлення соціальної значущості військової служби.

Перш ніж перейти до аналізу рис молоді за соціально-психологічним рівнем, необхідно відзначити, що ще нерідко особливості свідомості сучасної молоді, своєрідність її психології і поведінки пояснюють переважно явищами акселерації і саме з цих позицій підходять до аналізу молодіжних проблем. Дійсно, процес більш раннього психофізіологічного дозрівання підтверджується цілою низкою медико-статистичних досліджень. Досить сказати, що за останні 30 років 15-річні підлітки додали в рості 12 см, вага їх стала більше на 11 кг. Статева зрілість настає нині, як правило, на 2–3 роки раніше, ніж кілька десятиліть тому.

Результати психофізіологічного дослідження призовної молоді, проведеного співробітниками Військово-медичної академії кандидатом медичних наук підполковником медичної служби М. М. Решетниковим і кандидатом педагогічних наук майором Є. П. Науменко показали, що до призову в армію регулярні сексуальні контакти мали 18,4 %, періодичні – 33,3 %, рідкісні –

19,9 %, первинний сексуальний досвід мали 10,6 % опитаних, 23 % придбали його у віці від 14 до 16 років. Розрив між психофізіологічної зрілістю і зрілістю соціальної викликає аномалії і колізії, які проявляються в посиленні агресивності молоді, в тотальному споживанні, егоїстичних схильностях.

Процеси, що відбуваються повинні піддаватися постійному науковому аналізу. При цьому дуже важливо підходити до вивчення проблеми комплексно, в тісному поєднанні медичних, соціологічних, психологічних досліджень. З точки зору організації військово-патріотичного виховання це особливо важливо, бо воно, як ніяке інше, переслідує органічну єдність як соціальної, так і психофізіологічної зрілості особистості.

Внутрішній світ молодих людей психологічно надзвичайно складний і в такій же мірі рухливий, мінливий. Сходження людини не тільки по східцях часу, але і по східцях соціального становлення стрімке. При цьому важливо пам'ятати, що сходження в пору юності супроводжується не тільки добродійними поривами душі, але і максималізмом, конформізмом, критиканством.

Молоді люди, які страждають цими вадами, особливо важко приживаються в військовому колективі. Це зумовлено самою сутністю і характером ратної праці, мірилом успіху якого є спільна діяльність усіх заради досягнення спільної мети. Протидіючи конформізму, важливо формувати відповідальність. Домогтися, щоб така допомога прийшла вчасно, а головне була б з інтересом і вдячністю прийнята буває важкою і досить тонкою справою.

Молодь виключно вимоглива до інформації: вона вимагає глибини аналізу, роздумів, не сприймає побитих істин.

В системі соціальних цінностей юнацтва велике місце займає орієнтація на майбутню військову службу. Вже сама необхідність розлучитися зі звичним життям, влитися в новий колектив, підлеглий строгим статутним вимогам, скорегувати свої плани на майбутнє не може не викликати змін не тільки в свідомості, але і в поведінці молодої людини. Це не може пройти для нього безслідно і не викликати порушення міжособистісних зв'язків.

Майбутнє розставання з батьками, близькими, друзями викликає, хоча різні за своєю силою, але досить серйозні переживання. Певна заклопотаність з'являється перед необхідністю підпорядкування волі іншої людини – командира, армійському укладу, приписами військової дисципліни.

За даними соціологічного дослідження, проведеного серед призовної молоді міст Києва, Дніпра і Харкова:

- 47 % призовників на першому році служби важко переносять розлуку з рідними;
- 29 % зустрілися зі значним труднощами під час адаптації в колективі;
- 26,5 % опитаних заявили, що вони болісно реагували на сувору регламентацію армійського життя.

Результати того ж дослідження свідчать, що переважна більшість молоді (94 %) виявилось невідповідно до обслуговування самих себе в побутовій сфері (невміння підшити комірць, відсутність навичок для здійснення господарських робіт – миття підлоги, прибирання приміщень і так далі).

На думку опитаних офіцерів, тільки близько 24 % призовників психологічно готові до служби. У багатьох випадках це є наслідком надмірно турботливим, надмірно поблажливим батьківським піклуванням, яке народжує страх і розгубленість юнаків перед труднощами, нездатність самотійно приймати відповідальні рішення. Ось чому важливо так поставити військово-патріотичну роботу, щоб кожен захід, спрямований на формування у юнацтва оборонної свідомості, переслідував би і мету вироблення у молодих людей імунітету до труднощів. Підсумовуючи все сказане, можна зробити висновок про те, що українську молодь як об'єкт військово-патріотичного виховання, на наш погляд, слід розглядати з двох тісних взаємопов'язаних аспектів.

По-перше, як соціальну групу, а також представників різних національностей, яким притаманні загальні соціальні риси. У той же час ряд соціологічних досліджень показує різні рівні кореляційних зв'язків між соціальним, національним положенням юнаків і їх орієнтацією на професію офіцера, різні види Збройних Сил України, ступенем морально-політичної та психологічної готовності до перенесення труднощів військової служби, поведінкою в екстремальних умовах навчально-бойової обстановки.

По-друге, молодь можна розглядати як особливу вікову групу з притаманними їй специфічними соціально-психологічними якостями. У віковій групі від 10 до 14 років відбувається процес вироблення відношення до захисту Батьківщини, розуміння її необхідності. Для цього віку характерне високе емоційне сприйняття зовнішнього боку героїчної поведінки старших поколінь. У цей період молодь схильна до наслідування діям старших, які сприймаються ними як в реальному житті, так і у вигляді художніх образів відображаються в літературі, кіно, мистецтві. Її увага зосереджується на найбільш яскравих, доступних для розуміння сторонах людської поведінки. Велике місце при цьому займає ігровий момент.

Далі стоять більш складні стадії фізіологічного, психологічного та соціального розвитку, розглянуті нами вище. Все це дозволяє виділити такі соціально-демографічні групи молоді або конкретні об'єкти впливу всієї системи військово-патріотичного виховання: перша – молодь у віці від 15 до 18 років; друга – молодь у віці від 19 до 21 року; третя – молодь у віці від 22 до 30 років. Чим можна пояснити таку диференціацію об'єкта виховання?

Перш за все тим, що кожна із зазначених груп-шарів знаходиться на певному етапі – періоді соціального становлення в чітко фіксованих суспільних умовах. З іншого боку, ці групи відрізняються не тільки ступенем соціальної орієнтації на суспільну значимість захисту завоювань, але і можливостями особистої участі у вирішенні завдань зміцнення обороноздатності країни.

У віковій групі від 15 до 18 років молоді люди знаходять конституційно-правову відповідальність перед суспільством, досягають певної громадянської зрілості. У цей період розуміння необхідності збройного захисту України трансформується в розуміння її соціальної значущості. Підготовка юнаків до військової служби впливає на вироблений стереотип поведінки. У роки, що

передують призову на дійсну службу, особливо зростає інтерес до інформації про Збройні Сили України.

Переважає більшість молоді, що входить у вікову групу від 19 до 21 року, проходить службу в рядах Української армії і військового флоту. Юнаки відчують на собі найбільше вплив системи військово-патріотичного виховання, ратної праці, всього комплексу умов та факторів, обумовлених всім укладом військової служби. У цей, період вони досягають відомої соціальної зрілості.

У віці від 22 до 30 років молоді люди вже не тільки включаються в систему існуючих суспільних відносин і закріплюються в ній, а й досягають “дорослого” рівня освоєння цих відносин, вступають на шлях самостійного творчого здійснення соціальних ролей і функцій. В системі військово-патріотичного виховання – це носії соціального досвіду, накопиченого в період служби в Збройних Силах України.

На особливу увагу в світлі військово-патріотичного виховання вимагають до себе воїни, які брали участь в бойових діях у Республіці Афганістан та в інших країнах у підрозділах спеціального призначення. Як показують психофізіологічні і соціально-психологічні дослідження, ця категорія молоді відрізняється більш складним спектром суспільної свідомості, високої соціальної зрілості і життєвим досвідом, набутим в короткі строки під впливом екстремальних умов.

З психофізіологічної точки зору вони відрізняються від своїх однолітків психологічною адаптованістю до страхітливих реалій сучасного бою. У ряді випадків це призводить до емоційної холодності, до імпульсивної або, навпаки, депресивних стереотипів поведінки. Придбаний ними “особливий статус в сім’ї” сприяє розгальмуванню при мінімізації стримуючих факторів. При цьому слід враховувати, що процес реадаптації значно довше за своїми термінами процесу адаптації і триває протягом декількох років. Не можна не бачити прагнення цієї групи молоді до об’єднання в свою організацію (наприклад, клуби воїнів-інтернаціоналістів). В основі такого об’єднання лежать інші мотиви, ніж які притаманні неформальним об’єднанням молоді взагалі. Якщо другим притаманні мотивація задоволення своїх інтелектуальних інтересів, проведення дозвілля тощо, то першим притаманні активні суспільно-політичні мотиви, пов’язані, перш за все із забезпеченням своєї соціально-правової захищеності.

Однак, в цілому ця категорія молоді, відрізняючись від своїх однолітків більш високою соціальною зрілістю, може бути використана як потужна сила активізації військово-патріотичного виховання у вирішенні завдань перебудови і прискорення соціально-економічного прогресу в сучасних умовах. Зауважимо також, що система військово-патріотичного виховання повинна бути націлена на пропаганду мужності, відваги і стійкості воїнів-інтернаціоналістів.

Все це дає підставу говорити про гостру необхідність активного залучення молодих людей в соціальну практику, в різнобічну суспільно корисну діяльність, використання їх в організації військово-патріотичної роботи, в пропаганді

героїчних подвигів воїнів – продовжувачів традицій старших поколінь захисників України.

Висновок. Таким чином, розроблені педагогічні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами бойового хортингу, методика формування військово-патріотичного світогляду учнів спортивних секцій бойового хортингу, прикладної психофізичної підготовки засобами бойового хортингу – національного професійно-прикладного виду спорту України спрямована на підвищення ефективності процесу досягнення успішності в умовах навчання, тренування та практичного виконання змагальних завдань, формування готовності учнів до захисту України.

У даному науковому дослідженні охарактеризовано педагогічні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами бойового хортингу, визначено особливості патріотичного світогляду учнів спортивних секцій та гуртків бойового хортингу закладів освіти, системи національно-патріотичних цінностей бойового хортингу для тренування школярів і студентів, чинники науково-інноваційного підходу до змісту, форм і методів проведення заходів з військово-патріотичного виховання та освоєння спортивно-прикладних цінностей бойового хортингу школярами і студентами, які займаються у спортивних секціях закладів освіти.

Дослідження проводилося для аналізу методик підвищення загальнофізичної підготовки, військово-патріотичного виховання та основ патріотизму школярів і студентів, розкрито методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу з бойового хортингу в закладах вищої освіти та військово-патріотичного виховання молоді.

Визначено, що відповідно до поставленої мети окреслено такі комплексні навчальні та виховні завдання: ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту України, цивільного захисту та охорони життя і здоров'я; усвідомлення учнівською молоддю свого обов'язку щодо захисту України у разі виникнення загрози суверенітету та територіальній цілісності держави; набуття знань про функції Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості; засвоєння основ захисту України, цивільного захисту, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки учнівської молоді до захисту України; підготовка учнів до захисту України, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу.

Особливої актуальності набувають ці завдання саме сьогодні, коли Збройні сили України потребують підготовленого резерву, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже саме на заняттях з предмета “Захист України” сто відсотків допризовної молоді здобувають знання та компетенції з початкової військової підготовки, формують почуття високої патріотичної свідомості та національної гідності.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота в напрямі вивчення методів виховання учнів спортивних секцій, формування у них військово-патріотичного світогляду планується з метою поліпшення культури спортивної діяльності за підтримки тренерів-викладачів, укріплення здоров'я, стабільних навичок військово-прикладного характеру, самоконтролю та психічної саморегуляції спортсменів бойового хортингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабанов Т. І. Якісне виконання імітаційних формальних комплексів бойового хортингу як вид змагальної програми для спортсменів / Т. І. Бабанов, Е. А. Єрмоєнко, Є. М. Сокол // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1156–1173.
2. Бортничук О. О. Проведення спортивних сутичок за регламентом змагань з бойового хортингу / О. О. Бортничук, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1070–1088.
3. Буртненко С. О. Вдосконалення та розвиток координаційних здібностей учнів спортивної секції бойового хортингу / С. О. Буртненко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1261–1275.
4. Ващенко О. Д. Система виховання рухових здібностей учнів спортивної секції бойового хортингу / О. Д. Ващенко, Е. А. Єрмоєнко, І. І. Дмитрук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1196–1211.
5. Вехтев В. В. Умови виховного родинного оточення для успішної спортивної діяльності школяра у системі бойового хортингу / В. В. Вехтев, Е. А. Єрмоєнко, Р. В. Полоз // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 116–132.
6. Вирський Б. С. Програмні вимоги і зміст спеціальних вправ для проведення заліку на підвищення кваліфікаційного ступеня у системі бойового хортингу / Б. С. Вирський, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1003–1023.
7. Герасимчук С. А. Впровадження і проведення туристичних походів з метою військово-патріотичного виховання старшокласників засобами бойового хортингу / С. А. Герасимчук, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – С. 792–802.
8. Гречаний О. М. Показники військово-спортивної готовності учнів спортивної секції бойового хортингу до захисту інтересів України / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 812–824.
9. Димитренко В. Б. Бойовий хортинг як гідний наступник оборонного звичаю українського народу / В. Б. Димитренко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 693–713.
10. Доброгорський С. В. Суддівська термінологія та класифікація суддівських жестів на змаганнях з бойового хортингу / С. В. Доброгорський, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1108–1128.

11. Дяченко С. В. Вдосконалення провідних фізичних якостей спортсменів бойового хортингу за рахунок координації вправ і навантаження / С. В. Дяченко, Е. А. Єрмоєнко, І. В. Шевчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1174–1195.
12. Ельконін Д. С. Основи вдосконалення швидкісних якостей в учнів спортивної секції бойового хортингу / Д. С. Ельконін, Е. А. Єрмоєнко, С. Я. Федорчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1230–1245.
13. Єрмоєнко Е. А. Бігові та стрибкові тренувальні вправи для підготовки ударів ногами в стрибку та підвищення рівня стрибучості / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 275–281.
14. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – система вдосконалення особистості : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2020. – 508 с.
15. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 71–84.
16. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – 567 с.
17. Єрмоєнко Е. А. Вибіркова програма уроку фізичної культури з елементами бойового хортингу для школярів 5-6 класів / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 137–143.
18. Єрмоєнко Е. А. Види основних формувань і методика зміцнення ударних та блокуючих частин рук під час проведення спортивного поєдинку / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 290–310.
19. Єрмоєнко Е. А. Визначальні показники самоконтролю під час занять бойовим хортингом в підготовчому періоді тренувань / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 427–438.
20. Єрмоєнко Е. А. Вправи бойового хортингу, спрямовані на розвиток рухових здібностей / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 380–388.
21. Єрмоєнко Е. А. Гігієнічна ранкова гімнастика в загальному режимі дня спортсмена бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 207–212.
22. Єрмоєнко Е. А. Головні завдання діючого тренера з бойового хортингу при здійсненні контролю тренувального навантаження / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 408–418.
23. Єрмоєнко Е. А. Забезпечення жорсткості хватів та укріплення м'язів рук для проведення змагальних сутичок / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 325–338.
24. Єрмоєнко Е. А. Забезпечення процесу оптимізації та розвитку фізичних якостей спортсменів бойового хортингу як основи тренувальної роботи / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 38–50.
25. Єрмоєнко Е. А. Завдання програми варіативного модуля вивчення бойового хортингу з учнями 5-9 класів закладів загальної середньої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 476–491.

26. Єрмоєнко Е. А. Загальні вимоги програми занять варіативного модуля бойового хортингу для школярів 10 класу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 175–181.
27. Єрмоєнко Е. А. Загальні підходи щодо виховання фізичної готовності спортсменів бойового хортингу різних вікових груп / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 5–13.
28. Єрмоєнко Е. А. Загальні форми і методи організації навчання здоров'ю спортсменів бойового хортингу різного віку / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 236–244.
29. Єрмоєнко Е. А. Засоби загальної фізичної підготовки спортсменів бойового хортингу різного віку / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 14–76.
30. Єрмоєнко Е. А. Засоби оптимізації фізичної підготовки спортсменів бойового хортингу в процесі тренувальної роботи / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 14–20.
31. Єрмоєнко Е. А. Засоби та методика розвитку спритності (координаційних здібностей) у спортсменів бойового хортингу різних вікових груп / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 65–72.
32. Єрмоєнко Е. А. Заснування школи та витоки спортивних традицій бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 459–466.
33. Єрмоєнко Е. А. Захисти та нанесення ударів ліктем у процесі спортивних змагань з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 310–325.
34. Єрмоєнко Е. А. Зміст шкільної програми з фізичної культури та бойового хортингу для проведення занять з учнями 7-8 класів / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 152–159.
35. Єрмоєнко Е. А. Комбінації повних і фіксуєчих захватів руками в кулаку і відкритою долонею у спортивній сутичці / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 349–357.
36. Єрмоєнко Е. А. Комплексна програма тренувальних занять з бойового хортингу для студентів та курсантів / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 4–20.
37. Єрмоєнко Е. А. Комплексна робоча програма спортивно-оздоровчих занять з бойового хортингу для дітей та юнацтва / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 66–93.
38. Єрмоєнко Е. А. Конспекти уроків для навчальних занять з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 511–525.
39. Єрмоєнко Е. А. Критерії освоєння знань та завдання програми варіативного модуля з бойового хортингу для школярів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 492–510.
40. Єрмоєнко Е. А. Методи розвитку спрямованої влучності ударів ногами і точності ударних рухів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 248–252.
41. Єрмоєнко Е. А. Методика використання спеціальних комплексів вправ для розвитку гнучкості у спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної

- готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 72–76.
42. Єрмоєнко Е. А. Методика застосування дихальних вправ у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 182–193.
43. Єрмоєнко Е. А. Методика імплементації комплексних фізичних вправ для розвитку витривалості у спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 60–65.
44. Єрмоєнко Е. А. Методика проведення навчальних сутичок для вдосконалення кидкової техніки спортсменів у боротьбі / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 388–398.
45. Єрмоєнко Е. А. Методики виду спорту бойового хортингу для забезпечення фізичного і духовного розвитку учнів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 140–144.
46. Єрмоєнко Е. А. Методичні вказівки щодо виконання та постановки ударів руками в системі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 244–248.
47. Єрмоєнко Е. А. Оптимізація спеціальної гнучкості та координації спортсмена бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 252–257.
48. Єрмоєнко Е. А. Основна навчальна програма варіативного модуля бойового хортингу для учнів старшої школи 11 класу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 182–188.
49. Єрмоєнко Е. А. Основна навчальна програма практичних занять для учнів секції бойового хортингу зі спеціальної фізичної підготовки / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 77–104.
50. Єрмоєнко Е. А. Основні поняття про фізичні якості людини та методи їх розвитку / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 20–38.
51. Єрмоєнко Е. А. Основні результати самостійної тренувальної діяльності в системі бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 439–452.
52. Єрмоєнко Е. А. Основні системні функції бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури спортсменів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 126–140.
53. Єрмоєнко Е. А. Основні тренувальні вправи для вдосконалення базової техніки ніг у системі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 257–264.
54. Єрмоєнко Е. А. Особистісно орієнтована робоча програма оздоровчих занять з бойового хортингу для усіх вікових груп / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 94–113.
55. Єрмоєнко Е. А. Особливості методики підвищення спеціальної фізичної підготовленості спортсменів у системі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 77–458.
56. Єрмоєнко Е. А. Оцінка реакції серцево-судинної системи спортсмена на коригування обсягів тренувального навантаження / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної

готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 452–452.

57. Єрмоєнко Е. А. Параметри рухової активності у процесі спеціальної фізичної підготовки спортсменів бойового хортингу різних вікових категорій / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 162–173.

58. Єрмоєнко Е. А. Планування, регламентація та спрямованість рухової активності за методиками спеціальної фізичної підготовки спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 145–162.

59. Єрмоєнко Е. А. Принципи формування мотивів та управління процесом самостійних занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 418–426.

60. Єрмоєнко Е. А. Програма варіативного модуля навчально-виховних занять з бойового хортингу на уроці фізичної культури для учнів 5-9 класів / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 114–128.

61. Єрмоєнко Е. А. Програма для проведення навчальних занять з фізичної культури з елементами бойового хортингу для старшокласників / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 129–136.

62. Єрмоєнко Е. А. Програма фізкультурних тренувань з бойового хортингу для юнаків та дівчат / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 21–65.

63. Єрмоєнко Е. А. Програмні змістові вимоги з фізичної культури варіативного модуля бойового хортингу для учнів 9 класу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 169–174.

64. Єрмоєнко Е. А. Програмування обсягів тренувальних навантажень відповідно до фізичного стану спортсменів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 173–182.

65. Єрмоєнко Е. А. Рекомендована інформація щодо організації тренувального процесу з бойового хортингу у спортивному колективі / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 459–525.

66. Єрмоєнко Е. А. Рекомендовані методичні принципи укріплення ударно-блокуючих частин тіла спортсмена для проведення двоюбою / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 281–290.

67. Єрмоєнко Е. А. Різновиди і спрямованість дихальних вправ у системі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 193–207.

68. Єрмоєнко Е. А. Розвиток і вдосконалення швидкості у спортсменів бойового хортингу різного віку / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 55–60.

69. Єрмоєнко Е. А. Спеціальна фізична підготовка для вдосконалення кидкової техніки бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 357–366.

70. Єрмоєнко Е. А. Спортивні спеціальні вправи для вдосконалення ударів ногами та зміцнення робочих м'язів ніг / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 265–274.

71. Єрмоєнко Е. А. Спортивно-тренувальні методи впливу спеціальних фізичних вправ бойового хортингу на організм спортсмена / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної

- готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 104–114.
72. Єрмоєнко Е. А. Структура програми з елементами бойового хортингу для школярів 8-9 класів / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 160–168.
73. Єрмоєнко Е. А. Термінологія кидкової техніки бойового хортингу та методи самостраховок у боротьбі / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 366–380.
74. Єрмоєнко Е. А. Тренований організм спортсмена бойового хортингу як система взаємопов'язаних фізіологічних функцій / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 114–126.
75. Єрмоєнко Е. А. Тренування в умовах здоров'язберігальної педагогіки спортивного досвіду бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 112–235.
76. Єрмоєнко Е. А. Характеристика стану і концепція розвитку виду спорту бойового хортингу в Україні / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 467–475.
77. Єрмоєнко Е. А. Шкільна програма з фізичної культури для учнів 6-7 класів для проведення занять з елементами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Збірник програм навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2022. – С. 144–151.
78. Єрмоєнко Е. А. Шляхи оптимального збільшення функціональних резервів старшокласників і студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 399–408.
79. Єрмоєнко Е. А. Шляхи розвитку силових та швидкісно-силових здібностей спортсменів у системі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг і система формування фізичної готовності спортсменів ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – ГС «ВФХ», 2019. – С. 50–55.
80. Іванченко А. А. Основи всебічної підготовки хортингіста до змагальної діяльності / А. А. Іванченко, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 64–77.
81. Калинко О. Р. Критерії суддівських оцінок та визначення загального результату змагальної сутички з бойового хортингу / О. Р. Калинко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1089–1107.
82. Ковтун В. В. Прояв функціональних аспектів раціонального і здорового способу життя учня спортивної секції з бойового хортингу / В. В. Ковтун, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 923–936.
83. Короленко Ю. Ю. Професійні обов'язки судді в роботі суддівської колегії змагань з бойового хортингу / Ю. Ю. Короленко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1036–1052.
84. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. Ч. 2. – С. 840–852.
85. Кузьмук М. І. Моральні підстави формування сильного характеру учня спортивної секції бойового хортингу / М. І. Кузьмук, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 825–839.

86. Лисенко В. Р. Основні показники і характеристика позитивного впливу від тренувальних занять бойовим хортингом / В. Р. Лисенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 909–922.

87. Литовченко Д. М. Сутичка з боротьби у вигляді основної програми спортивних змагань з бойового хортингу / Д. М. Литовченко, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Палій // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1129–1142.

88. Марченко В. В. Основні показники і характеристика позитивного впливу від тренувальних занять бойовим хортингом / В. В. Марченко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 890–908.

89. Мірчев Д. В. Система бойового хортингу як бойова культура української нації та засіб підготовки кваліфікованих захисників України / Д. В. Мірчев, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 4–5 січня 2021 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. Ч. 3. С. 57–68.

90. Норенко В. С. Розвиток тренувально-підготовчих методик спортивної системи бойового хортингу під впливом козацької військової традиції народу / В. С. Норенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 651–673.

91. Онопченко І. Б. Структура основної частини змагальної програми бойового хортингу з рукопашної сутички / І. Б. Онопченко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1053–1069.

92. Пащенко П. Л. Система підготовки курсантів до служби в силових структурах держави / П. Л. Пащенко, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 19–33.

93. Поливняний С. А. Основні параметри самоконтролю у процесі фізичних тренувань в системі хортингу / С. А. Поливняний, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 47–63.

94. Радченко Б. І. Укріпленість спортивних і культурних звичаїв бойового хортингу як національного одностовства українського народу / Б. І. Радченко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 969–985.

95. Римарчук І. В. Загальні особливості виховного процесу особистості учня спортивної секції бойового хортингу / І. В. Римарчук, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 840–854.

96. Романко М. І. Виховна спрямованість формування у школярів відчуття патріотичного служіння українському народові / М. І. Романко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 797–811.

97. Стадник Д. М. Теоретичні та практичні засади виду спорту бойового хортингу як впливового засобу формування фізичної культури людини / Д. М. Стадник, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 953–968.

98. Степаненко С. С. Використання провідних засобів удосконалення силових якостей учнів у процесі занять бойовим хортингом / С. С. Степаненко, Е. А. Єрмоєнко, С. Я. Федорчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–

04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1212–1229.

99. Фалєєв Р. Суддівство змагань у хортинг фехтуванні / Р. Фалєєв, С. Саксєєв, Е. Єрємєнко // Змагальна діяльність у хортинг фехтуванні. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – С. 54–79.

Karpenko, Sergiy

State Tax University, Irpin, Ukraine

Peculiarities of upbringing and training work in combat horting

***Abstract.** This scientific article describes the features of military-patriotic education of young combat horting athletes in general secondary education, pedagogical approaches in the formation of personal qualities during military-patriotic work with combat horting athletes, identifies features of patriotic worldview of students of sports clubs and groups. , systems of national-patriotic values of combat horting for training schoolchildren and students, factors of scientific-innovative approach to the content, forms and methods of military-patriotic education and development of sports-applied values of combat horting by schoolchildren and students engaged in sports sections of institutions education. The study was conducted to analyze methods of improving general physical training, military-patriotic education and the basics of patriotism of schoolchildren and students, revealed guidelines for organizing the educational process of combat horting in higher education and military-patriotic education of youth. It is noted that the experience of the best schools shows that the military-patriotic education of combat horting students in the spirit of constant readiness to defend their Ukraine must be carried out systematically, purposefully and persistently. The course of our state to create a professional army (the transition of the Armed Forces of Ukraine to a contract basis for their recruitment) involves reducing the number of young men who will be called up for military service in peacetime, and at the same time increase the number of graduates. one-year-olds without military service will be registered in the military and will be assigned to recruit military units in wartime only with pre-service training. Due to this, the role of military training of combat horting athletes in the educational institution is significantly increasing. Military ranks and skills acquired in educational institutions will determine the level of ability of a citizen of Ukraine to fulfill the constitutional duty to protect Ukraine. Today, educational institutions are the only center for training all young people without exception (regardless of whether they will be called up for military service or not in peacetime) to defend Ukraine. In this situation, the role of the subject "Defense of Ukraine" as a component of military-patriotic education, aimed at preparing young people in theoretical, practical, physical and psychological terms for future military activities, is extremely growing.*

Key words: combat horting, pedagogical approaches, military-patriotic work, physical education.